

Mi, maak me geen eiers!

Het Algemeen Cités

Ward Ramaekers - Antwerpen

Veel jongeren uit Belgisch Limburg spreken een opmerkelijke taal: het Algemeen Cités. Het draagt de sporen van het Grieks, Spaans, Marokkaans en Turks, maar vooral van het Italiaans. En van het Nederlands en Limburgs. Een introductie op een smeltkroestaal.

Een groot deel van de jonge Belgische Limburgers spreekt geen Nederlands, geen Limburgs, maar Algemeen Cités. Dit is de taal van jonge trendsetters uit de cités (d.w.z. de arbeiders- en migrantenwijken) van de mijnbouwsteden in Belgisch-Limburg, zoals Maasmechelen en Genk. Het is een bastaardtaal, rijk aan schuttingwoorden, met de grammatica van het Limburgs, de melodie van het Italiaans en de woordenschat van beide. Van Italiaanse herkomst is ook de gewoonte om, te pas en te onpas en in allerlei betekenissen, de werkwoorden *zetten* en *maken* te gebruiken. Behalve Italiaanse zijn er Griekse, Spaanse en hier en daar Marokkaanse of Turkse invloeden aan te wijzen. De woordenschat is beperkt; vaak kan de precieze bedoeling van wat er gezegd wordt alleen uit de intonatie afgeleid worden.

Het Cités klinkt vurig en zangerig - met de bergen en dalen, het krimpen en rekken van het Italiaans - maar tegelijkertijd wordt het uitgesproken met de mondhoeken naar beneden, en velen klinkt het brutaal, macho of bedreigend in de oren. Of gewoon onverstaanbaar. En er is 'besmettingsgevaar': Belgische jongeren nemen de taal van de jonge migranten nogal gemakkelijk over.

Hieronder een beknopt lexicon Algemeen Cités.

Afgang maken: zich blameren, afgaan als een gieter.

Afleggen: laten af- of uitstappen, iemand op zijn of haar bestemming afzetten.

Andere keer: 1 volgende keer, straks, ooit; 2 nooit; A: *Wanneer geeft ge me die geld terug?* B: *Andere keer.*

Ballen krijgen: ontstemd raken; *Ik krijg ballen van die jongen.*

Begaaide: 1 afstotelijk iemand; 2 iemand die geestelijk min of meer gestoord is.

Bordel maken: 1 zich op een luidruchtige, lichtelijk aanstellerige manier gedragen; 2 ruziën; *Als ik op school ben, ik maak altijd bordel.*

Bot in de nek: verbastering van *botta in testa*, Italiaans voor 'een slag voor het hoofd'.

Breek me de ballen niet: letterlijke vertaling van het Italiaanse *non mi rompere le scatole* of *non mi rompere le palle*; niet scasseren (zie aldaar).

Che? [kèh]: 1 wat?, hoe?, hoezo?; 2 wat moet je?; 3 welk?, welke?; A: *Wanneer geeft ge me eindelijk die geld terug?* B: *Che geld?*

Cité: Frans voor 'stadscentrum', verschoven naar 'mijnarbeiderswijk', (bij

uitbreiding) `arbeiderswijk in een voormalige mijngemeente of -stad'.

Cités: taal van (de bewoners van) een cité.

De van de: je van het, het beste van het beste.

Die andere: 1 uitdrukking die weergeeft dat iemand op een melige manier geestig is; 2 dat iemand onzin vertelt; 3 dat iets wat is of wordt gezegd, niet oké is, dat het belachelijk of bespottelijk is; A: *Michael Jackson is de van de*. B: *Die andere*.

Ei: 1 hé; 2 hè.

Eieren maken, eiers maken: ergernis opwekken; *Die jongen maakt me eieren*.

Flamoen: van *Flamano*, een verbastering van *Fiammingo*, Italiaans voor `Vlaams'; 1 Vlaming; 2 (geringschattend) boer.

Gaan: gaan naar; *Gaan we Antwerpen?*

Ga kakken: letterlijke vertaling van het Italiaanse *va a cacare*; 1 uitdrukking die weergeeft dat iemands aanwezigheid niet (langer) gewenst is; 2 uitdrukking van ongelooft; *Uw broer heeft een nieuwe BMW? Ga kakken*.

Gianni [dzjannie]: 1 Italiaanse `johnny' of `johnny' met Italiaans bloed; 2 (bij uitbreiding) `johnny' uit een cité.

Goeie: oké; A: *Ik bel u nog*. B: *Goeie*.

Goeie?: alles goed?

Hou uw lip, zwijg uw lip, zwijg uw mond: hou je mond.

Ik peer u ene: pas op of ik geef je een muilpeer.

Ik zweer u: letterlijke vertaling van *ti giuro*, Italiaans voor `ik verzeker je'; uitdrukking van strijdbaarheid; ik meen het; *Ik zweer u, die hippie, ik maak die dood*.

Itak: naar analogie met *polak*, al of niet geringschattend; Italiaan, Italiaanse of persoon met Italiaans bloed; *Polakken zijn flamoenen, itakken niet*.

Kippenstijl: iets wat niet cool is, wat van geen stijl getuigt.

Kraken: 1 ontmaagden; 2 seks hebben met.

Laat staan: 1 laat zitten, geen dank; 2 niet ruziën, (bij uitbreiding) hou op.

Maken: passe-partoutwoord; (onder meer) seks hebben met; *Ik ga die meisje maken*.

Mi: afkorting van *minchia* (zie aldaar).

Minchia [mienkja]: Siciliaans voor `lul'; 1 uitroep van ergernis; 2 van strijdbaarheid; 3 van verbazing; 4 van bewondering; *Minchia, hebt ge die meisje gezien?*

Nigger: jongen, man, makker; *Tony, nigger, goeie?*

Paraculo: Italiaans voor *gladjanus*, verschoven naar `homofiel'; *Prince is een paraculo*.

Patat: 1 iemand die zeer mooi is, aantrekkelijk, begerlijk; 2 iets wat zeer mooi is, groot, snel, enz.; *Een patat van een auto*.

Scasement: 1 zeur, iemand die zich zeer actief toont op het gebied van *scasseren* (zie aldaar); 2 iets wat aanleiding geeft tot ergernis.

Scasseren: verbastering van *scassare*, Italiaans voor `stukmaken'; 1 ergernis opwekken; 2 onzin vertellen; A: *Ik ga trouwen*. B: *Scasseer niet*. (Of: *Scasseer me de eieren niet*.)

Schijt omhoog: 1 loop naar de maan, `fuck off'; 2 vertel geen onzin; A: *Ech waar, ik*

ga trouwen. B: Schijt omhoog.

Scoperen: verbastering van *scopare*, Italiaans voor 'borstelen' en (bij uitbreiding) 'de liefde bedrijven met'.

Sjik: 1 aangenaam; 2 mooi; *Een dakspoiler. Sjik.*

Stijl: mooi, cool; *Diadora is stijler dan Adidas.*

Stijl maken: stijl hebben.

Stijlmaker: 1 iemand die 'stijl maakt' (zie aldaar), die opvalt, die niet onopgemerkt voorbijgaat; 2 iemand die lichtelijk aanstellerig gedrag vertoont.

'Sto cazz [sjto kats]: afkorting van *questo cazzo*, Italiaans voor 'die lul'; 1 uitdrukking van ergernis; 2 uitdrukking die weergeeft dat iemand ergens geen zin in heeft, ergens niet mee instemt; 'vergeet het'; A: *Leent ge me uw auto?* B: '*Sto cazz.*

Vaffanculo: afkorting van *va a farlo in culo*, Italiaans voor 'heb anale seks'; uitdrukking van ergernis, 'fuck you'.

Varia: 1 onwettige activiteiten; 2 werkloos zijn en al of niet op zoek zijn naar een baan; 3 1 en 2 tegelijk.

Wat een bordel: wat een toestand, wat een ellende.

Weet ge, zo: 1 uitdrukking die weergeeft dat hetgeen is of wordt gezegd, algemeen bekend is; 2 dat het vanzelfsprekend is; natuurlijk; A: *Werkt ge?* B: *Weet ge, zo, varia.*

We zien ons: letterlijke vertaling van het Italiaanse *ci vediamo*; tot ziens, dag, de groeten.

Zetten: passe-partoutwoord; (onder meer) geven; *Zet me een Big Mac.*

Zuiver: vertaling van *claro*, Spaans voor 'zeker, uiteraard'.

Enkele regels voor beginners in het Cités

- De r is een rollende r.
- Spreek de w ongeveer uit als *oew*; bijvoorbeeld: *Oewaarom?*
- De i van *vis* neigt naar de u van *mus*.
- Spreek een s aan het begin van een lettergreep en gevolgd door een of meer medeklinkers uit als *sj*; bijvoorbeeld: *Tony is een sjtier.*
- Spreek zw uit als *zjoew*; bijvoorbeeld: *Anita heeft me zjoewaar gekloot.*
- Het verdient aanbeveling de eind-n en vooral de eind-t niet uit te spreken: je 'wacht' niet; je *wach*.
- Er is maar één bepaald lidwoord: *de*, en bijna altijd ook maar één aanwijzend voornaamwoord: *die*; bijvoorbeeld: *De meisje. Hebt ge die meisje gezien?*
- Je zegt niet: 'een schoon meisje' of 'welk huis'? Je zegt: 'een schone meisje'. En: 'welke huis'?
- Je zegt niet: 'Ik ben mijn haar aan het kammen. Ik was aan het wachten'. Je zegt: 'Ik ben mijn haar aan kammen. Ik was aan wachten'.

Bij de Arbeiderspers verscheen onlangs de roman Mijmland van Johan Dirkx, waarin het Algemeen Cités een belangrijke rol speelt.